

Krynica

ŠALTINIS

Bielaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 25 (734).

Cana 10 ct.

VILNIA, 29.III.1940 h.

Hod vydańnia XXII.

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity.

Zahranicu — ŭdvaja daražej.

Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Pylimo g-vė 1—2,
tel. 28-32

Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.

Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.

Redaktar pryjmaje 9—10 hadz.

Kala spraŭ relihijnych

(Refleksyi pašla rekolekcyjaŭ)

Daviedaŭšysia, što majuć adbycca rekolekcyi ŭ bielarusaŭ katalikoŭ i ŭ bielarusaŭ pravasłaŭnych, ja rašyŭ pabyvać na adnych i na druhich. Rašyŭ pabyvać na ich nia tolki dzieła asabistaj duchovaj karyści, ale tak-ža i dzieła bližejšaha prastudyjavańnia bielaruskaj relihijnaj spravy ŭ Vilni. Chto ja — katalik ci pravasłaŭny — tut nie skažu. Skažu tolki adno, što relihijnaje žyćcio mianie cikavić nia tolki teoretyčna, ale i praktyčna i što ja dobra baču i razumieju ŭsiu trahičnaść relihijnaha žyćcia siarod bielarusaŭ.

Ja skazaŭ, što pabyvaŭ na rekolekcyjach. Mahčyma, što dla mnohich, asabliva dla pravasłaŭnych, hetaje slova nia susim zrazumieła je. Tłumaču jaho: heta, prosta havoračy, pryhatavańnie da spoviedzi i da św. Pryčaścia, da św. Komunii. Voš-ža na hetych pryhatavańniach, karystajučysia z taho, što choć jany adbyvalisia ŭ tyja samyja dni jak u vadnych bielarusaŭ, tak i ŭ druhich, ale ŭ roznych hadzinach, pabyvać mnie ŭdałosia i tut i tam. Ŭražańnie vynies ja dadatnaje i budu jučaje. Ale nie ab hetym chaču tut skazać niekalki sloŭ, a ab tym usim, jak i ŭ jakich abstavinach henyja rekolekcyi adbyvalisia i ab čym heta ŭsio świedčyła.

Voš-ža ŭsio heta świedčyła ab sapraŭdy ciažkim i vysoka nienormalnym pałažeńni ŭ nas bielaruskaha relihijnaha žyćcia. Hledziačy na heta ŭsio, zdajecca časami, što žyviom byccam dzie na misijach, siarod pahana, dzie dumkaj Chrystovaj nihto nia cikavicca i nikoha jana nie abchodzie.

Usia nienormalnaść bielaruskaha relihijnaha žyćcia

prad usim u tym, što bielarusy, jak kataliki tak i pravasłaŭnyja, nia majučy biezstaronna, i pa chryścijansku prychilna da siabie nastrojaj kaścielnaj i carkoŭnaj arhanizacyi na padstavach blizkich sabie i, što z hetaha vynikaje, nia majučy praznačanych dla siabie ani šviatyniaŭ, ani šviataroŭ, nia majuć mahčymaści narmalna i pamysna raźvivać i arhanizavać svajo relihijnaje žyćcio. Jasna ja heta pabačyŭ, hledziačy na henyja rekolekcyi.

Prad usim, skolki bielaruski duchoŭnik — katalicki ci pravasłaŭny — musić nabiehać, namučycca, nanervavacca, pokul henyja rekolekcyi naładzie, bo nia majučy svajej šviatyni, musić dahavarycca z niejkim haspadarom, atrymać jaho zrodu, znajści volny i dla siabie i dla jaho čas i h. d.

I tak duchoŭnik katalicki, jak zaŭsiody, naładziŭ svaje rekolekcyi ŭ litoŭskim kaściele św. Mikałaja. Mieŭ na heta adnu nia susim dahodnuju hadzinu, bo lepšaja hadzina była zaniata haspadarami: adbyvali rekolekcyi litoŭskija palicyjanty. Pieršyja dni ŭsio jšto hladka: adny kančali, druhija pačynali, a na astatni, treci dzień, palicyjanty nie pašpieli skončyć, jak nadyjšli bielarusy. Siarod bielarusaŭ zamiašańnie, ździuleńnie i pytańnie: jak heta budzie? — Niejak budzie — kazaŭ bielaruski duchoŭnik: — ličviny spaviadajuca, a my budziem havaryć navuku, chiba-ž im duža nie pieraskodzim. — I sapraŭdy vyjšla hladka: litoŭskija palicyjanty nia tolki što nie pakazali bielarusam svajho niezdavoleńnia, ale mnohija zusim pavažna slučnali bielaruskaj navuki.

Bielaruski Vialikdzień 1940 h. u Vilni

Chaj nie padumaje chto, što adbiraju ad inšych nacyjaŭ prava nazyvać Vialikdzień šviatom svaim; bielaruskim-ža nazvaju jaho dzieła taho tolki, kab raskazać tut koratka ab tym, jak sioletni Vialikdzień šviatkaŭali vilenskija bielarusy.

Nieviasiołyja padziei ŭ bielaruskim nacyjanalnym žyćci za apošni dziesiatok z lišnim hadoŭ zrabili toje, što žyćcio heta ŭ paru šviatočnych feryjaŭ byccam zamirala, a prynamsia nie prajaŭlałasja ničym navonki. Sioletni Vialikdzień zaznačyŭsia jak zvarot u hetym sensie na lepšaje. Pieršym najaŭnym znakom hetaha bylo

Nabaženstva ŭ kaściele,

jakoje sioleta na šviata nie pierapyniałasja. Akramia relihijnaha značeńnia hetaha momentu, mieŭ jon značeńnie tak-ža hramadzkae i — tavaryskae.

Ale ŭsioždyki bielarusy čulisia, što jany ŭ haściach i mahčyma haspadarom robiac prykraść. I heta stałasja pamima najlepšaj voli probaršča litoŭskaha kaścioła ks. Čybirasa, jaki zaŭsiody bielarusam idzie na spatkańnie.

I hetak „ciesna“ vilenskimi bielarusami katalikom tady, kali ŭ Vilni nie adzin kaścioł dasłoŭna staić pusty, jak napr. kaścioł św. Hanny, ab jaki ŭžo niekalki hadoŭ starajuca bielarusy i ničoha nia vychodzie, bo arcybiskup Jałbžykoŭski nia tolki što nia dumaje praznačyć henaha susim volnaha i pustujučaha kaścioła bielarusam — katalikom na parafijalny kaścioł, ale navat i malicca tudy puścić bielarusaŭ nia choča.

Nia mienš „aryhinalna“ adbyvali svaje rekolekcyi, svajo havieńnie i bielarusy pravasłaŭnyja. Pravasłaŭny duchoŭnik musiŭ tak-ža niamala nabiehać i napracavacca, pokul „zdabyŭ“ sabie carkvu dla hetaj spravy.

Druhim važnym zdareńniem z sioletnich Vialikodnych šviataŭ u Vilni treba zaličyć koncert bielaruskaj pieśni i radiopieradaču „Bielaruskich vałačobnikaŭ“.

Kancert Bielaruskaj pieśni,

razam z sceničnym abrazom J. Kupaly „Na Papasie“, ładžany 25-ha sakavika siol. ŭ Vialikodny paniadziak, źmiestam svaim, značeńniem i vykanańniem vyjšaŭ daloka paza ramy zvyčajnych u dziejnaści Bielaruskaha Centru „niadzielnikaŭ“. Acaniła heta i hramadzianstva, jakoje zapoŭniła vahromnistuju zalu III-aj Džiaržaŭnaj chłapcoŭskaj himnazii. Kab pryjšoŭšym u paru na koncert dać mahčymaści prasluchać i ŭspomnieņu ŭžo bielaruskiju radiopieradaču, jakaja pačynalasja dalkadna a tej-ža samaj hadzinie, što i sam Kancert, h. zn. a hadz. 19-aj, — u zali Kancertu byŭ

Karystajučy z prychilnaści i zrazumieńnia patreby šviašč. Dzičkoŭskaha, pravasłaŭnyja rekolekcyi adbyvalisia ŭ Piatnickaj carkoŭcy. Pryjemna, pavažna i tut usio adbyłosia. Maleńkaja, utulnaja, poŭnaja histaryčnych uspaminaŭ carkoŭka spryjała malelnamu nastroju pravasłaŭnych bielarusaŭ. Ale j heta bylo „ŭ haściach“ i prypadkova. I heta tady, kali dasłoŭna pustujučych cerkvaŭ u Vilni pad dastatkam.

Slovam, hetak vyhladali bielaruskija rekolekcyi, bielaruskaje havieńnie. Ŭsio niedaskazanaje ab hetym daskažuć sabie sami čytačy i niachaj ab usim hetym vyrabiać sabie svoj ŭlasny sud: i ab samym pałažeńni bielaruskaha chryścijanskaha žyćcia, i ab adnosinach da jaho tych usich „chryścijan“, ad jakich henaje bielaruskaje žyćcio zaleža, i ab tym, dzie šukać hałoŭnaj pryčyny sučasnaj biazbožnaści.

K. Miłanovič.

pastaŭleny radiopryjomnik. Prահrama samaha kancertu składałasia blizu vyklučna z biełaruskich narodnych pieśniaŭ u apracoŭcy Košyca, Hałkoŭska-ha, Hrečeninava, Jeŭca, Kazury i inš. Spiaŭali Miešany i Žanocki Chory Biel. Centru pad kir. P. Rodzieviča i O. Fiodaravaj. Abodva Chory i ichnyja kiraŭniki pakazali, što intensyŭna pracujuć, kab dla biełaruskaj pieśni zaniać naležnaje miesca. Z novych, dahetul nikoli ŭ Vilni niešpiavanych numaroŭ treba zaznačyć narodnuju pieśniu „Homani“ u apracoŭcy Pncava a vykananuju Miešanym Chorom, a tak-ža dźvie novanapisanyja profesarom Hałkoŭskim žartaŭlivyja pieśni: „Na hary kamary, a ŭ dalinie husi“ (narodnaja) i „Siadzić miadźviedź na kałodzie“ (tekst narodny, muzyka Hałkoŭska-ha), vykananuja solistkaj hram-kaj Aŭh. Kordzik, z akompanjamentam samaha Aŭtora. Niazvyčajna horača pryniała zala narodnuju pieśniu „Łuham, łuham zielanieńkim“, u apracoŭcy prof. A. Košyca, a vykananuju tym-ža Miešanym Chorom, a tak-ža rad pieśniaŭ vykananych Chorom Žanockim. Da čeści Žanockaha Choru treba zaličyć tak-ža jahonuju dbajnaść ab biełaruskuju nacyjanalnuju vopratku: uvieść Chor. z rehientkaj na čale, vystupili ŭ pryhožych nacyjanalnych kaściumach. — Cełiść kancertu na ŭsich prysutnych pakinuła jak najlepšaje ŭražańnie, choć niekatoryja pasobnyja numary i mahli mieć bolš finezii; adnosiłasia heta pierad usim da Choru Miešana-ha, jak bolš mnohaličnaha (bolš 40 asob), i značna paźniej papačaušaha pracavać.

U abrazok „Na Papasie“, jak hladzielniki zrazumieli, najbolš ułažyŭ duży viedamy biełaruskim mastak Piotra Siarhijeviča, jaki zaprajektavaŭ i vykanaŭ wielmi pryhožuju dekoracyju. Z adčućciom svaje roli igraŭ *nieznajomy* (Zenon Rodzievič), čaho nia možna skazać ab rešcie aktoraŭ. Urešcie što da samaha reżysera: trudna zhadzicca, kab kiravany im chor, zamieść być *recham* napievu *nieznajomaha*,

hudzieŭ cely čas forte, u dadatak — z akompanjamentam fortepijana (hluchaja noč, les!).

Nad usim panavała adnak hlybokaja symbolika abraza, vyšnienaja i začaravanaja na vieki biazsmiertnym hienijem paeta. Pramaŭlaje heta symbolika da duży biełarusza zaŭsiady, a asabliva štohod 25 sakavika.

„Biełaruskija Valačobniki“ heta tema radio-pieradačy, jakaja, jak užo ŭspaminalaśia, pieradavałasia z Vilenskaha radiofonu. Aŭtoram hetaha sloŭna-mužyčnaha abrazka jość viedamy ŭ Vilni lekar-biełarus Dr. Jazep Malecki, jaki tak-ža papiaredziŭ radiopieradaču ŭstupnym slovom. Uččasie ŭ radio-pieradačy pryjmali: Jury Monvid, Zofija Jackievičanka, Raisa Šafarevičanka, Viktor Roŭda, Žmitrok Rulinski i vučar Vajevudski, a tak-ža Miešany Chor Biełaruskaha Centru ŭ Ličvie pad kir. P. Rodzieviča. Radiopieradača tryvała paŭhadziny i kožny sluchač byŭ joj wielmi zdavoleny, a bolš čym peŭna, što čakaje pačuć z Vilenskaha radiofonu padobnyja pieradačy časćiej. Tak, sapraŭdy jany patrebnyja, a sami biełarusy pakazali, što takija pastanoŭki rabieć patrapiać.

Milaj urešcie niespadzieŭkaj, dla školnaj biełaruskaj moładzi bylo

Čyrvonaje Jaječka,

sarhanizavanaje ŭ zali Biełaruskaj Prohimnazii na treci dzień šviata, h zn. ŭ aŭtorak 26 sakavika. Na prahramu hetaha šviatkavańnia zlažylisia adpaviednija pramovy profasara Biełaruskaj Himnazii Jegiera i dyrektara ks. A. Stankieviča, deklamacyi, mužyčnaja časć, pačastunak i hulni. Mužyčnuju časć zapoŭniŭ koncert na skrypcy taho-ž profasara Jegiera z akompanjamentam pianina. Vykanany byli: Baletnaja fantazija (Fantasie-Ballet) — Beriot'a, Mryja (Träumerei) — Schuman'a, Gavotte — Mozarta i Canzonetta — Ambrosio. — Udałaha vykananika hetaha kancertu wielmi ŭvažna prasluchała aŭdytoryja, cieśna zapoŭnienaja vučniami, ichnymi tavaryšami, bačkami i

Biełaruskaja opera „Dryhva“

Z apošniaha numaru (23-24) „Krynicy“ šmat možna bylo cikava-ha daviedacca ab biełaruskaj pieśni i muzycy. Asabliva cikava bylo pračytać recenzii ab biełaruskich operach „Michaś Padhorny“ i „Kvietka ščasčia“, jakich my ŭ Vilni nia čuli i nia bačyli. Henyja recenzii, jak i sam numar „Krynicy“ pryšviačany bieł. pieśni i muzycy, pry-pomniŭ mnie recenziju z biełaruskaje opery „Dryhva“, jakuju trapilaśia pračytać u časapisie „Советское Искусство“ (№ 71 (651) z 29.IX.1939). Dumaju, što čytačy cikaviacca tak-sama i operaj „Dryhva“ i dzie-la taho pastarajusia pieradać niżej toje, što pisaŭ ab hetaj opery ŭ „Сов. Искусстве“ V. Vinahradaŭ.

Žmieść—libretto opery „Dryh-

svajakami: usie jany ŭ znak udziačnasci daravali paśla ach-viarnaha vykanalnika doŭha niamoŭknučymi vopleskami. Da hetych vopleskaŭ udziačnasci chacielaśia-b dałučyć tut jašče slova pryznańnia dla inicijatyvy taho-ž vykanaučy, jaki daŭže-čy užo čas nie ahrańičvajecca samymi suchimi vučycielskimi abaviazkami, ale starajecca jašče pahlybić intelekt svaich vuč-niaŭ u halinach nie abniatych abaviazkavaj prahramaj. Dobry hety i chvalygodny pačyn za-sluhoŭvaje naśledavańnia z boku inšych siabroŭ Pedahohičnaj Ra-dy. Čym skarej jany heta zrazu-miejuć, tym lepš. Nia možna, adnak kab doŭha tryvaŭ taki stan, što sami vučni pytajuca adzin u druhoha: „A dzie heta neš pan vučyciel N. N? Čamu heta jon prychodzić tolki na lekcyi?“ Niviasiołaja heta, ale žyvaja reakcyja. Siahońnia ma-la być samym tolki vučycielam — čynoŭnikam; treba być i vučycielam — u z h a d a v a ŭ c a m, vyčycielam — hramadzianinam. Koratka kažuć: bački, apiaku-ny biełaruskich vučniaŭ a za imi i ŭsio biełaruskaje hramadzian-stva choča bačyć vučyciałoŭ biełaruskich škol pry pracy hra-madzkej.

M. M.

va“, ci jak jaje apošnim časam nazyvajuć „U puščach Paleśsia“, asnovany na padziejach z 1920 h. na Paleśsi, kali za jaho zma-halisia z adnaje starany bałša-viki, a z druhaje — palaki. U joj pakazany ździeki polskich lehijanieraŭ nad biełaruskim siałanstvam, ciažkaje žyćcio biełaruskaje vioski, konspiracyjna-ja dziejnaść bałšavika Kuźmiča, biełaruskija partyzany i ichnija zaŭziatyja zmahańni, i ŭrešcie spatkańnie siałan z Čyrvonaj Armijaj. U hetym uplecieny i liryčnyja matyvy Andreja i Aŭ-hieñni, katoryja znajšli svajo ščasćie ŭ supolnaj baračbie z polskimi abšarnikami.

Skomponavaŭ „Dryhvu“ ma-lady biełaruskim talenavity kam-pazytar Bahatyroŭ*). „Dryhva“ — heta jahonaja pieršaja opera, jakaja, jak kaža V. Vinahradaŭ, „adznačajecca vialikimi „dosto-instvami“ — ščyraścij, jarka-ścij, ludovaścij, melodyčna-ścij i biazumoŭna pradstaŭlaje značnuju zdabyču biełaruskaha mastactva. Bahataja krynica narodna - piesiennaha tvorstva pamahła kampazytaru znajści prostyja, niavymvanyja mah-čymaści mužykalnaha vyražañ-nia. Melodyčnaść, piavučasć — heta hałoŭnyja adznaki muzyki Bahatyrova. Mnohija aryi, recy-tatyvy padkuplajuć ščyrym li-ryzmam i biežpasrednaścju (na-prykład: arya Aŭhieñni z 1 aktu, arya Andreja z 2 aktu). Liryč-ny koloryt pieravyžšaje i ŭpry-hažaje muzyku ŭ cioplyja tony“.

Dalej Vinahradaŭ pakazvaje na niekatoryja niedachopy, bolš moža charakteru ideolohičnaha, čymsia mužyčnaha i ščviardža-je jašče, što pad uzhladam sce-ničnym opera „Dryhva“ prad-staŭlajecca dobra.

U kancy recenzii žviernuta ŭvaha na wielmi dobry padbor hrupy salistaŭ biełaruskaha opernaha teatru ŭ Miensku. U „Dryhvie“ asabliva dobra papi-sałasia artystka Drukier, kato-raja wielmi dobra vykanala

*) Bahatyroŭ radziłsia ŭ Viciebsku. Skončyŭ konservatoryju ŭ Mien-sku; siahońnia žyjaŭlajecca staršynioj Sajuzu Kompozytaraŭ BSSR.

ZIEMLAROBKAJA AKADEMIJA ŭ DATNAVIE

Samo saboj zrazumiełaje, što kab ziemlarobstva nia tolki ŭtrymać na adpaviednaja vyšyni, ale kab rabić u hetaj halinie p stupy, treba mieć dobrych ziemlarobskich specyjalistaŭ, jakija ŭ kožnuju paru mahli-b pryjści z pomačču šviedamym i pastupovym ziemlarobam i ad-načasna znachodzili adpaviednyja sposaby navodzić na adpaviedni kirunak ziemlarobaŭ niaśviedamych. Zrabić heta mohuć tolki dobra pryhatavanyja, teoretyčna i praktyčna, specyjalisty roznych halin ziemlarobstva. Rol ziemlarobskich specyjalistaŭ jašče bolš vyznačajecca siańnia, kali ziemlaroby pačynajuć hadavać roznyja novyja raśliny, kali spažyviec stavić ziemlarobam što raz novyja vymahańni

i kali ŭ haspadarku ziemlarobskuju ŭvo-dziacca novačasnyja sposaby haspadara-vańnia.

U našym kraju ziemlarobskich spe-cyjalistaŭ haduje Ziemlarobskaja Aka-de-mija. Jość heta vyšejšaja ziemlarobskaja škola, založanaja ŭ Datnavie (palitoŭsku *Dotnuva*), u paviećie Kiejdanskim (*Kėdai-niai*). Sialibu Ziemlarobskaj Akademii mož-na nazvać universyteckim horadam. Aka-de-mija byla zasnovana 3 vieraśnia 1924 h. Uračystaje-ž adčynieñnie Akademii bylo 15 kastryčnika taho samaha hodu.

Asiarodkam Akademii byla laśnicka-ja studyja Matematyčna-pryrodaznaŭčaha fakultetu, jakaja tady užo funkcyjanavała pry Universytecie Vitaŭta Vialikaha (u Kaŭ-nasle). Pa zasnavańni Ziemlarobskaj Aka-de-mii studyja hena byla začyniena. Na pačatak u Akademii zasnnavany byli dva addziely: ziemlarobski i laśnicki. Ad 1927

da 1930 h. pracavali try sekcyi: žyviołaha-doŭli, laśnictva i ziemlarobskaj ekanomiki. Ad 1930 h. pačala pracavać čačvartaja sek-cyja — chatniaj haspadarki. Paśla Akademi-ja byla zreahanzavana. Ciapier isnujuć try ad-dziely: ziemlarobski, laśnicki i chatniaj haspadarki. Rearhanizacyja byla зробlena dzie-la lepšaha prystasavańnia da vymohaŭ žyćcia ŭ kraju, dzie-la zadavaleńnia novačasnych imknieńniaŭ našaha ziemla-robskaha kraju.

Navuka ŭ Ziemlarobskaj Akademii na addziele chatniaj haspadarki tryvaje 3—5 hadoŭ, a na addzielach ziemlarobskim i laśnickim — pa 4 hady. Praz hety čas studenty pavinny prasluchać bolš trycca-cioch paasobnych pradmietau, zdać z ich egzaminy i adrabić usie vymahanyja za-niaćci praktyčnyja. Pilna pracujućy, usio heta možna adrabić praz čatyry hady. Pa prasluchańniu lekcyjaŭ i pa vykanańni

Да праваслаўных беларусаў

Згодна з загадам Каўнаскае Прав. Духоўнае Улады — у сваім часе адбываліся ў нас „выбары“ ў прыхадзкія рады. Прадбачачы характар гэтых „выбараў“, Праваслаўная Камісія пры Беларускам Цэнтры ў Ліцьве заклікала праваслаўных беларусаў да ўстрыманьня ад учасьця ў праектаваных „выбарах“. Прадбачаньне наша спраўдзілася, а аб характары „выбараў“ сьведчаць пададзеныя Мітрапаліту Элеўфэраму пратэсты між інш. прыхаджан Віл. Прачысценскага Сабору проці гэтых-жа „выбараў“. Выбраныя-ж у гэтым прыходзе ў сябры прыхадзкой рады людзі адмовіліся быць раднымі.

Ня глядзячы на пратэсты і адмовы Каўнаскае Духоўнае Улады ўсё-ж „выбары“ зацвердзіла, а на 2-га красавіка вызначыла зборку ўсіх выбаршчыкаў для выбараў благачыннага, двух прадстаўнікоў у Каўнасскую Эпархіальную Радз і, як даведваемся, дзеля... вынясеньня падзякі, даверра, а праз гэта як-бы і выбару Каўнаскага Мітрапаліта Элеўфэрага на Віленскую Катэдру.

Стоячы на грунце непрызнаньня Духоўнай Улады, разбураючай наша спакойнае рэлігійнае жыцьцё, Праваслаўная Камісія пры Беларускам Цэнтры ў Ліцьве заклікае тых праваслаўных беларусаў, якія магчыма дзе-небудзь выбраны ў прыхадзкія рады, як і наагул думających праваслаўных людзей бяз розьніцы нацыянальнай, у вызначаных на 2.IV выбарах удзелу ня браць, каб ня спрычыняцца да далейшага развалу нашага рэлігійнага жыцьця.

Праваслаўная Камісія пры Бел. Ц. у Ліцьве.

Вільня, 26.III 40.

сцяжкую partyju Аўхіёні. Культурнай маніерай выкананьня і прыгожымі халасамі валодаюць тaksama artysty Dzianisaў, Muramcaў, Łapin і інш. *Zb.*

„Ci biełaruskaja litaratura jość tendencyjnaj?“

„Gazeta Codzienna“ (№ 58 z dnia 13.III) nadrukowała ciekawy ў сваім rodzie artykuł L. Bartkiewicza na temu „Czy białoruska literatura jest tendencyjna“.

Artykuł мае агульны характар. Асноўная теза аўтара: беларуская гістарычная навукавая літаратура тaksama, як і адпаведная афіцыйная літаратура чужых народаў: польскага, расейскага і літоўскага — калі ідзе аб тлумачэньні і асьвятленьні падзеяў быўшага Вялікага Княства Літоўскага, — jość tendencyjnaj. Аўтар імяна ciapier tendencyjnaść беларускай літаратуры быццам выкрыў dziela taho, što ўжо niekali, čytajučy henuju афіцыйную літаратуру henyh іншых народаў (rektae dziaŕžaŭ) vyrabiŭ paniaćcie ab tych spravach, jakija paznaje ciapier z bieł. literatury.

„Biełaruskaje padavańnie historyčnaj praŭdy jość taksama dobrym, jak było dobrym padavańnie tej-ža praŭdy vučonymi polskimi, rasiejskimi i litoŭskimi“ — piša Bartkiewicz u kancy svajho artykułu.

Da hetkaha pierakananńia aŭtor dajšoŭ admaŭlajučy zhary charakter abiektyŭny navuki i śčviardžajučy jejny subiektyŭny charakter. Takoje šablonnaje uniaćcie tezaŭ mocna aслаblaje artykuł Bartkiewicza. Možam zhadzicca z aŭтарам, što siańnia jašče niama idealna abiektyŭnaj historyčnaj navuki, asabliva, kali idzieć ab navukovaje naśviatełnńie padziejaŭ źviazanych z b. Vialikim Kniastvam Litoŭskim. Ale nia možam zhadzicca z im, kali jon kaža, što „Biełaruskaje padavańnie historyčnaj praŭdy jość taksama dobrym, jak... padavańnie jaje inšymi vučonymi.“

Vidavočny šablon!

Nia hledziačy na toje, da jakoj nacyjanalnaści naležyć čytač (ci daśledčyk) toj ci inšaj literatury, kali jon nie pazbaŭleny krytycyzmu, dyk moža vyrabić svoj ułasny pahlad — navat na asnovie samaha čytańnia — na pradstaŭlenuju literaturaj historyčnuju praŭdu. Nacyjanalnaść čytača nie pavinna

tut adyhryvać rašajučaj roli. Tendencyjnaść, stupeń jaje u literatury, ponašamu, heny čytač paznaje. Sprava tolki ў tym, jakaja literatura najboľš jość tendencyjnaj.

Kab adkazać na hetaje pytańnie, treba było-b aznačyć samoje paniaćcie navuki, ustanaŭić jejnyja zadańni. Hetaha nia robić Bartkiewicz, i heta žaŭla-jacca asnoŭnym metodolohičnym niedachopam jahonaha artykułu. Kali-b hetaje pamyłki Bartkiewicz nie dapuściŭsia, dyk možna było-b kazać nia tak šablonna ab tendencyjnaści historyčnaj literatury taho ci inšaha narodu, literatury афіцыйнай ci nieoficyjalnaj. Važnym było-b tady śčvierdžańnie, jakaja z ahavarvanych literatur abiektyŭna naśviatełlaje historyčnyja fakty, boľš pravilna tumača i padaje historyčnuju praŭdu. Bo-ž abiektyŭna historyčnaja praŭda jość adna.

Zadańniem navuki jość ustanaŭleńnie faktaŭ, vykryćcio ich pryčynnaj suviazi i ŭstanaŭleńnie — pryjmajučy pad uvahu umovy času i miesca, u jakich henyja fakty vystupali (ci vystupajuć), zakanamiernaści pamiž imi. Hetyja zadańni nia tolki ŭlaści-vyja dla navuk pryrodnich, ale taksama dla humanistyčnych i historyčnych.

Biełaruskaja historyčnaja literatura, jak i hetkaja litaratura inšych народаў, byla-b boľš ci mienš tendencyjnaj, kali-b jana u takoj ci inšaj stupieni adchilałasia-b ad pravilnaha ustanaŭleńnia historyčnych faktaŭ, ad vykryvańnia ich pryčynnaj suviazi, i ad ustanaŭleńnia historyčnaj zakonamiernaści.

Hetaha nia śčvierdziŭ Bartkiewicz na kankretnaj biełaruskaj literatury i tamu jahony artykuł мае vialikija niedachopy — nieaściarožny u svaich tezach, dumkach. I tamu nia možamo skazać na padstavie jahonaha artykułu, jakaja paznavalnaja var-taść bieł. literatury.

J. Kurhan

Zborniki ŭryŭkaŭ biełaruskich oper

Pa zakazu Upraŭleńnia pa spravach mastactvaŭ pry SNK BSSR Dziaŕžaŭnaje muzykalnaje vydaviečtva SSSR vypuskaje da dekady biełaruskaha mastactva ў Maskvie siem notnych zbornikaŭ. Šeść zbornikaŭ źmiaščajuć uryŭki z biełaruskich oper i baletaŭ: „Michaś Padhorny“ Cikockaha, „U puščach Paleśsia“ Bahatyrova, „Kvietka ščaćcia“ Turankova, „Kaciaryna“ Ščehlova, balet „Saławiej“ Krošniera i baleta „Traktarysty“ Kabaleŭskaha. U siomy zbornik ukłučajucca biełaruskija narodnyja pieśni ў apracoŭcy biełaruskich kampazytaŭ.

Koždy zbornik budzie mieć u siarednim dzieviac drukavanych arkušaŭ.

1-ja ŭhodki Protektoratu Čechija-Moravija

Ŭhodki byli adśviatekavany ў Pra-zie 15.III Staršynia českaга Kamitetu Nacyjanalnaj Jednaści Nebesky skazaŭ pry hetym pravomu, zaznačajučy m. inš., što česki narod poŭnaściu aceńvaje patryjatyčny dziaŕžaŭnicki čyn prezidenta Hachy; uvieś narod siahońnia zlučany i asabliva zadavolnieny, što nie patrabuje nieści ciažaraŭ vajny. Prykłaд Polšcy vyrazna pakazaŭ, jakimi darohami jdzie narod, pavadyry jakoha ryzykujuć jahonym losam. Protektorat za hety hod ražviŭsia ў sensie haspadarskim. Novy paradak zamacoŭvaje lučnaść miž pracadaŭcam i rabotnikam. Vyrašeńnie spravy biezraboćcia acharaniła mnohija wioski ad zlybiady. Česki narod pačynaje druhi hod u pierakananńi, što vyk-naje svaje zadańni adnosna nacyjanalnaha honaru, movy, kultury, pracy i majemaści.“

ušich praktyčnych zaniaćciaŭ koždy slu-chač pavinien adbyć praktyku ў jakoj-nie-budź prykladnaj haspadarcy. Praktyka ža nok tryvaje šeść, a mužčyn — dzieviac mie-siacaŭ. Pa adbytaj praktycy treba zdać dyplomny egzamin z troch pradmietaŭ. Pa dyplomnych egzaminach treba napisać dyplomnuju pracu i jaje abaranić. Pa abaranieńni pracy Ziemlarobskaja Akademiya nadaje svajmu haduncu tytuł dyplomav-naha ahranoma.

U razie zapatrebavańnia ahranomaŭ, časta pa prasluhańni kursu, zdańniu dy-plomnaha egzaminu i pa adbyćciu zaniać-ciaŭ praktyčnych ahranomy атрымовvујуć pasady i tady tolki pišuć dyplomnyja pra-cy i baroniać ich.

U Ziemlarobskuju Akademiю pryjm-jucca kandydaty, jakija majuć skončanuju himnaziju ci roŭnaznačnuju jej školu. Kan-dydaty, jakija skončyli himnaziju z čužym

jazykom navučańnia pavinny zdavać jašče niekatoryja kantrolnyja egzaminy. U siarednim štohod pryjmajucca ў Akademiю kala 100 novych studentaŭ. Ciapier lik stu-dentaŭ, jakija zdali dyplomnyja egzaminy, siahaje 500 asob.

Varunki studyjaŭ u Akademii dobryja. Budučyja ahranomy majuć spasobnaść śladzić narmalnaje žyćcio ziemlarobaŭ, bo ў akolicach Akademii znachodziacca roz-nyja typy haspadarak. Studenty majuć staľuju sutyčnaść z sialanskim žyćciom, mohuć lepš paznać vymahańni ziemlaro-ba, paznać jahonuju dušu i jahonyja imk-nieńni. U sialanskim asiaroždźdi budučyja ahranomy taksama pryvykajuć da pracaŭ hramadzkič, arhanizujučy i viadučy kur-sy, a tak-ža čytajučy referaty.

Aprača biezpasrednych navukovych studyjaŭ, studenty biaruć čynnaje ŭčaćcie ў roznych arhanizacyjach i tavarystvach.

Kali kamu-niebudź z čytačoŭ pry-jdziecca byvać u Ziemlarobskaj Akademii, dyk sam pierakanajacca, jak šmat musiać pracavać budučyja ahranomy, jak aceńv-ajacca ichniaja praca, kab pa vychadzie z Akademii prynieśli jak najboľš karyści ў žyćci ziemlaroba i celaj dziaŕžavy. I Vam, čytačy — ziemlaroby, časta pryjdziecca su-pracoŭničać z ahranomami, radzicca z imi ў tej ci inšaj справie. Uvažajcie dziela ta-ho ahranoma jak svajho pryjaciela, bo mety ziemlaroba i ahranoma iduć popleč z saboj adnej darohaj — ślacham novych pieramohaŭ u ziemlarobskaj haspadarcy!

Ahr. B. Gaidžiunas

(„Rolnicze Nowe Słowo“ Nr. 6).

Biełaruskaja chronika

Uhodki Fr. Bahuševiča, ab jakich my ŭžo pisali, prybrali realnyja formy. Biełaruskij Centr u Ličvie ŭžo ŭ m-cy krasaviku ušanuje hetyja uhodki asobnaj Akademijaj. Robiacca tak-ža zachady, kab adbyłasia adpaviednaja aŭdycyja i ŭ Vilen-skim radyjofonie.

Zapis lektaroŭ Bieł. Centru ŭ Ličvie. Kiraŭnictva kulturna-nacyjanalnaj dziejnaściu Bieł. Centru da siahoŭniašniaha dnia zarejestraŭala ŭsiaho 26 asob-biełarusaŭ, jakija zhadzilisia čytać lekcyi ŭ Bieł. Centry ŭ Ličvie (u miesiacy sakaviku zapisa-lisia ŭ lektary: inž. Kl. Duž-Dušeŭski, praf. Vaclaŭ Ivanoŭski i dyr. St. Lubič-Majeŭski. Dalejšy zapis lektaroŭ pravo-dzicca

Kiraŭnictva kult.-nac. dziej-naściu Bieł. Centru niezadoŭha zaprosić pavažanych lektaraŭ na sabrańnie, na jakim supolna abhavorycca plan, tematyka, čas i miesca čytańnia lekcyjaŭ.

Z Savieckaj Biełarusi

Ušanovańnie F. Bahuševiča ŭ Savieckaj Biełarusi. Dziela ŭšanovańnia 100 hodździa nara-dzinaŭ Franciška Bahuševiča i 40-ch uhodkaŭ jahonaje śmierci, urad Savieckaje Biełarusi pryznačyŭ adumysłovuju Kami-siju. Abvieščany konkurs na lepšy pomnik F. Bahuševiču. Miesca pastanoŭki pomnika jašče kančatkova nia vyrašana, bo sam F. Bahuševič, pamira-jučy, vykažaŭsia, što pomniku na svajej mahilcy jon nie ža-daje. Tamu treba spadziavacca, što pomnik budzie pastaŭleny ŭ stalicnym horadzie Biełarusi, Miensku.

Biełarusy ŭ Łatvii

100-hodździe naradzinaŭ F. Bahuševiča. Biełaruskaje Ta-varystva ŭ Łatvii ładziła ŭ nia-dzielu 17 sakavika ahułnyschod Tavarystva dziela adznačeńnia 100-hodździa naradzinaŭ biełaruskaha paeta i nacyjanalna-adradženskaha dziejača F. Ba-huševiča. Ustupnuju pramovu skažaŭ staršynia Tavarystva — mastak biełaruskaj Piotra Mira-novič, a z dakładam ab žyćci i pracy F. Bahuševiča vystupiŭ — Kanstantyn Jezavitaŭ.

Pamior S. Romaš. Pamior i pachavany na pravasłaŭnym mohilniku na Čyrvonaj Džvinie ŭ Ryzie adzin z šviadomych biełaruskich pracauŭnikoŭ u Ryzie, byŭ zastupnik staršyni Tava-rystva biełaruskich vučyciałoŭ u Łatvii, hram. Ściapan Romaš.

40-ja uhodki śmierci Paŭła Šejna. Sioleta 14 lipnia minaje 40 hadoŭ ad dnia śmierci vydatnaha etnohrafy Paŭła Šejna — žbiralnika biełaruskaha folkloru. Adpaviedny referat pry-šviečany hetym uhodkam 31 h. m. u Tavarystvie Biełarusaŭ u

VOKAM PA ŠVIECIE

Karty jašče zakrytyja. Prad-vialikadnyja pajezdki i hutarki kiraŭnikoŭ mižnarodnaj palityki šmat kaho navodzili na dumku, što padčas samych jašče šviat-koŭ pavinny nastupić niejkija rašajučyja kroki. Dahetul adnak padziei pływuć svaim rusłom i karty ŭščiaž jašče zakryty.

Dalšyja pajezdki. Premjer Madziaršczy ny Teleky ježdziŭ u adviedziny da Mussoliniha, z ka-torym abhavarvaŭ „spravy utry-mańnia miru na Balkanach i nad Dunajem.“ — Bolšaje ad-nak zacikaŭleńnie vyklikała vie-stka ab mahčymaści sustrečy novaha francuskaha premjera Reynaud z Mussolinim. Tym-časam adnak heta tolki projekt.

Novy ŭrad Francyi nia moc-na trymajacca; dokazam heta-ha hałasavańnie ŭ parlamencie, dzie za ŭradam hałasavali 269 pasłoŭ, prociŭ—156 i ŭstryma-lisia — 110. — Novy ŭrad, u jakim astaŭsia dahetulašni ministr abarony Daladier, deklaravaŭ baračbu prociŭ unutrańaha ka-munizmu.

Prad źmienaj uradu ŭ An-hlii. Štoraz bolš čuvacca hałas-y, što niezadoŭha budzie tak-ža źmiena uradu ŭ Anhlii; da-hetulašniaŭ uradu zakidvajuć abmylki pierad usim u palitycy zahraničnaj.

Spor ab Amerykanskija konsulaty na polskich ziem-lach zaniatyh niemcami ŭźnik pamiž Amerykaj (USA) i Nia-miečczynej. Niamiečczyzna dama-hajacca skasavańnia hetych kon-sulataŭ.

Apieka nad moładziaz u Niamiečczyne. Ministr unutra-nych spraŭ vydaŭ zahad, pa-vodle jakoha moładzi da 18-ci hadoŭ nia možna pa zmroku pakazyvacca na vulicach i pla-coch haradoŭ. Pa hadz. 21-aj moładź nia moža chadzić u re-starany, dancingi, kinomatohra-fy i inšyja miascy zabavaŭ biez asysty asob staršych. Takoj-ža moładzi zabaraniajacca ŭ resta-ranach pić vodu i kuryć.

Anhlicka-italjanskija piera-havory handlovyja pačalisia ŭ Rymie. Italiya maje kuplać u Anhlii kamienny vuhal.

Mołataŭ nie pajedzie ani ŭ Berlin ani ŭ jakoje-niebudź miesta Zach. Ukrainy, dziela sustrečy i hutarak palityčnych.

Łatvii pračytaje b. dyrektor Džvinskaj Biełaruskaj Himnazii Siarhiej Sacharaŭ.

Biełarusy ŭ Varšavie

„Biełaruskij Sajuz Samapo-mačy“ — hetak nazyvajacca arhanizacyja biełarusaŭ, jakija astalisia žyć u Varšavie i ahu-łam u Hieneralnaj Hubernii.

BIEŁARUSKI CENTR U LIČVIE

u zali Biełaruskaj Džiaržaŭnaj Himnazii pry Dami-nikanskaj vul. № 3-5 (uvachod z panadvorku) ŭ nia-dzielu 31 sakavika ładzić 4--ty NIADZIELNIK na pra-hramu jakoha zložacca:

1. referat mhr. J. ŠUTOVIČA na temu: **Sučasnaja biełaruskaja litaratura,**
2. deklamacyi vieršaŭ M. Mašary, M. Tan-ka, N. Arsieńnievaj, N. Taras,
3. deklamacyja vieršaŭ FR. BAHUŠEVIČA,
4. Kancert na skrypcy ŭ vykanańni praf. JEGIERA.

Uvachod na Niazdielnik volny i biazpłatny.

Pačatak a hadz. 17-aj

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Na hadzinu napierad unočy z 31 sakavika a hadz. 1-aj pasunucca hadziŭniki napierad, h. zn. na hadz. 3-ju.

30 siemjaŭ rabotnikaŭ vyjechali 26 h. m. u SSSR. Rešta vyjaždža je 29 h. m.

U Vilni palitechnika maje paŭ-stać na miescy dahetulašniaj školy Techničnaj.

Matematyčna - pryrodaznaŭčy fakultet Universytetu im. Vitaŭta Via-likaha pieranosicca z novym školnym hodam u Vilniu.

Vialikaja čyhunačnaja katast-rofa na stancyi Vievis (Jeŭje) zdary-lasia ŭ čačvier 21 h. m. Pašpiešny ciahnik na hetaj stancyi naječaŭ na ciahnik tavarny. Ražbity abiedźvie lo-komotyvy i paškodžany kolki vaho-

Achviary

zložanyja ŭ redakcyi „Krynicy“

Na Biełaruskij Nac. Fond:

Dr. Malecki	5 lit.
Jan Dvarecki	3 „
Al. Lekant	5 „

naŭ, zabity dva čaławieki i kala 30 čaławiek ranieny.

Vada na Vialli padniałasia i daj-šla ŭžo da 2 m. 98 cm.

Doktor BARYS LEVIN

Chvaroby skurnyja, veneryčnyja i mačavych pravadoŭ.

Vilniaus (Vilenskaja) g-vė 22—3. Pryjmaje ad 12—2 i 4—7 vieč.

Kniharnia SPAUDOS FONDAS u Vilni

ŭžo ŭ novym pamieškańni

Gedymina 23

tel. 22-77 i 29-98.

Pavažanych Klijentaŭ paviedamlajem,

što ŭ nas možna atrymać roznyja knižki pa źniža-nych cenach ad 50 da 90 prac.

što miesiac tannaj knižki tryvaje ad 5.III. da 7.IV.

što školy abstuhoŭvajem usiakimi litoŭskimi padručnika-mi, a ŭ polskaj movie — histaryjaj i gieografijaj Litvy,

što praŭnikom majem novyja vydańni litoŭskich za-konaŭ u litoŭskaj i polskaj movie,

što dla biuraŭ majem novyja i papraŭlajem staryja rachavalnyja i pišučyja mašyny,

što najlepšym Vialikadnym padarkam žjaŭlajucca pre-mijavanyja knihi: Raganius, Naktis, Pabėgelis i inš.

AD 1-ha SAKAVIKA

adčynieny ŭ Vilni, pry vul. Hiedymina 23,

REPREZENTACYJNY HOTEL

„VIKTORIA“

Prastornyja ventylavanyja ŭmeblavanyja nanava-adre-mantavanyja pakoi. Vanny i ŭsie inšyja vyhady.

Pavažanych Turystaŭ pa pryjeździe ŭ stalicu prosimo astanaŭlacca tolki ŭ našym hotelu.

Ulaśnica: Ona Palionaitė-Gabrėnienė.

